

L'ESCOLA ERA UNA FESTA

La vostra companya, Imma Albó, va tenir la pensada d'encarregar-me que us parlés a vosaltres, noves promocions, d'aquella ESCOLA DE BIBLIOTECÀRIES, gairebé mítica, que desenvolupà la seva tasca des de l'any 1930 al 1939. Potser va creure que jo, recordant que havia tingut la sort immensa d'haver-la viscuda, essent-ne alumna des de l'octubre del 1930 al 1933, o sigui, de la primera promoció que va formar l'Escola recobrada (la XVIa), podria fer-ho. Ho intentaré.

Potser us han deixat un si és no és perplexes el títol, que pot recordar-vos un altre del justament famós Hemingway i l'èmfasi que comporta us sembli producte de la deformació produïda pel record del temps passat, viscut per mí, intensament. Però amb la mà al cor, haig de dir-vos que no ho crec.

Això sí, hem de tenir en compte que Catalunya, després d'haver passat el túnel dels set anys de dictadura primoriverista —val a dir, no tan fosc ni tan llarg com el sofert aquests darrers 40 anys—, va retrobar-se en un punt dolç, estel·lar, com diria Zweig, on hi hagué una florida cultural, menada per uns homes d'empenta, madurats en la reflexió i el silenci que els imposà aquells set anys adversos, dels quals saberen treure una profitosa lliçó. La llavor fecunda havia estat posada per un home genial —mort jove encara, malauradament— que es digué Enric Prat de la Riba i que tenia el dò de saber posar cada home en el lloc que li esqueia, pel que estava dotat, sense tenir-ne en compte per res la procedència política, tot i essent ell un home d'un partit polític determinat.

Però això és història general i jo haig de parlar-vos d'una cosa concreta. Passem, per tant, de la digressió a la matèria: la nostra Escola, fundada en temps de la Mancomunitat, per Eugeni d'Ors, que ja va fer-la modèlica aleshores, repregué l'empenta amb la seva renovació, després del temps gris i burocràtic que sofrí en convertir-se en "Escuela de Bibliotecarias", englobada dins una aigualida i amorfa "Escuela Superior para la Mujer".

El quadre de professors de l'Escola de la represa, el componia el floret de la intel·lectualitat catalana d'aleshores: Nicolau d'Oliver, Carles Riba, Massó i Torrents, Ramon d'Alòs, Rafael Campalans, Feliu Elias, Manuel de Montoliu, Ferran Soldevila i els més joves, Pere Bohigas, Marçal Olivar, Joaquim Xirau, que va succeir a Campalans quan aquest morí tràgicament ofegat, i Joan Petit, que accedí a la càtedra de Nicolau, abassegat per la seva carrera política. Tots ells sota la direcció de Jordi Rubió, secundat també per una secretària fora de sèrie, la Joana Casals... Com voleu que aquell moment de l'Escola no fos únic? Com podfem nosaltres, sinó respondre a uns estímul semblants?

D'aquesta conjunció en va néixer la primera A.E.B. (també tenfem sigles, nosaltres!), l'AGRUPACIÓ ESCOLA DE BIBLIOTECÀRIES. Fou Rafael Campalans, el professor d'Història de les Ciències qui, durant la visita que fèiem amb ell, les deixebles de primer curs, a l'Escola Industrial, mentre dèiem la nostra recança davant una piscina per estrenar, on lluià una aigua temptadora, va dir-nos: "Per què no constitueixen una associació d'alumnes de l'Escola i demanen l'accés a la piscina i als camps d'esports? Em penso que serien ateses". Ens ho digué amablement. I així fou.

Ho he trobat, tot repassant la col·lecció dels Butlletins de l'A.E.B. que es guarda a l'Escola. Es donava fe de vida de l'Agrupació en el seu núm. 1, de febrer de 1931. Us asseguro que la lectura d'aquells papers m'ha resultat apassionant. A les pàgines mig esborrades pel pas del temps, dels seus set primers números, confeccionats un per un, pel procediment ja aleshores arcaic del velògraf, he trobat tantes coses! Aquest període va del febrer de 1931 a octubre o novembre de 1937, segons diu la crònica signada per **Cronicon** en aquell núm. 7. Després, vàrem abandonar el procediment d'impressió. Era una lluita èpica amb la gelatina, la tinta i el corró i les qui s'hi barallaven, sortien de la prova amb rastres de tinta fins a l'arrel dels cabells. Després els números s'espaien, se succeeixen els procediments en els números del vuit a l'onze, fins que a la fi, ja des del núm. 2 de l'any VIè (abril de 1936), surt imprès. Crec que aquell any —tan crucial per a Catalunya— en sortiren només tres números; el tercer precisament fou el del mes de juliol. Encara, però, ja en plena guerra civil, el març del 1937 surt el primer —i darrer— número de l'any VIIè. Aquest, en la seva portada, diu: "A.E.B. Publicació de l'Agrupació de l'Escola de Bibliotecàries i de l'Agrupació Professional de Bibliotecàries de Catalunya". El títol ja diu com les coses havien canviat, des del primer número de l'any 1931, ple d'entusiasme però intrascendent, a la seriositat i consciència dels moments que s'estaven passant quan sortí el darrer número aparegut abans de la desaparició d'aquella Escola que havíem estimat tant...

Jo us recomano que, si teniu algun lleure en la vostra vida atrafegada d'avui, us aboqueu en aquest mirall, el qual, però, com tot els vells miralls sols us retornarà una imatge molt pàl·lida del que foren aquells nou anys d'Escola, que

no deixà d'ésser ella mateixa fins que la terrible ventada se l'emportà, com tantes altres belles coses que aleshores tinguérem a Catalunya.

Cal que us digui que el Butlletí no fóu sinó un reflex del que era l'Escola, que si bé era una festa per a nosaltres, també s'hi treballava de valent, igual els mestres com les alumnes, tots amb amor per la nostra professió futura, amor que va saber inculcar-nos el Mestre Jordi Rubió, felicitment encara entre nosaltres. Ja sé que els temps han canviat molt i que les coses, ara, no són ni poden ser com aleshores. Però tingueu en compte també que ara, el país es va recobrant i que vosaltres teniu envers ell, unes grans responsabilitats i heu d'ajudar a fer-lo, si cal, amb la vostra part de sacrifici, millor del que ha estat fins ara.

Jo crec que us poden ajudar les paraules de Mestre Rubió, que encapçalaven el Butlletí del juliol de 1936. Volia resumir-les però no he pogut. Totes elles són vàlides, imprescindibles i les reproduïxo com a l'homenatge que totes nosaltres li devem, amb motiu dels seus fecunds noranta anys recentment complerts. Aquests noranta anys que, felicitment, poden ensenyar-nos tantes coses. Que ja ens mostren l'exemple d'una fidelitat a una vocació i a uns ideals mai no traïts. Entre ells, i com a lliçó millor, hi ha la seva resistència al sofriment i a la injustícia, a l'afalac interessat, a la seva voluntat de servir que no s'ha doblegat mai. Però escoltem-lo, perquè el que va dir aleshores serà sempre —o hauria de ser— vigent per a nosaltres:

"UNES PARAULES"

Em fa una tímidesa d'escriure unes ratlles per al vostre BUTLLETÍ. M'adono que hi sóc un invitat al qual, tot fent-li cortesia, poseu a prova. L'Escola no és de vosaltres ni de nosaltres sols, és de tots plegats, perquè tots plegats la formem. Però el Butlletí és sols vostre. És el vostre secret. I jo no em sé estar, quan el lleig, de voler penetrar la intenció de cada paraula. Ja sé que és debades. Però, igual que es fa al billar, vosaltres moltes vegades jugueu amb efecte. I de mi puc dir-vos que molt sovint l'assoliu plenament i en trec la conseqüència.

He pensat algun cop en l'eficàcia que tindria aquest Butlletí si els professors ens hi trobéssim judicats sense eufemismes, honestament però francament, vull dir, sense escudar-vos en la ironia, que va i ve, però no es deté. Ningú no ens coneix millor que vosaltres... Fóra una gran prova, però no una prova injusta. No fa gaires setmanes que jo també us judicava públicament, una a una, a algunes de vosaltres.

Però sabríem ésser sincers uns i altres? No ho sé. M'agrada tan poc l'encarçament com l'aparent flexibilitat afable del deixeble.

I és molt fàcil de desviar-se. El deure, però, ens marca un camí. Enfortiu-vos per se-

guir-lo i enfortiu-vos fent-vos austeres. Es a dir, que a l'Escola nostra s'hi ha d'anar per vocació. Es clar que això, tant si s'és mestre com deixeble.

Llegint això, potser somriureu algunes de vosaltres. "El fervorin..." No és ben bé això. Voldria saber expressar el meu pensament. Que les planes del vostre butlletí ens centrin a tots tant com sigui possible i que els que l'escriviu i els que el llegim, ho fem sempre pensant en la nostra responsabilitat".

JORDI RUBIÓ

Malauradament, ja no vàrem poder-li donar cap més tò, el Butlletí va morir a mans de les doloroses circumstàncies per les quals passava el nostre poble. L'Escola, però, malgrat totes elles, seguí treballant fins el darrer dia abans de la desfeta. Han passat molts anys, han esdevingut moltes coses, n'han canviat moltes més... Però tot el que ell ens deia aleshores crec que podria dir-nos-ho ara. Meditem-hi.

Febrer, 1977

ROSA LEVERONI
